

Falšovanie, pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí

Viliam Poništ
Národná banka Slovenska

Tak falšovanie, ako aj pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí sú skutočnosťami nežiaduce pre peňažný obeh a dôveru verejnosti v konkrétnu menu a najmä v obiehajúcu hotovosť. Nie je preto prekvapujúce, že spoločným znakom je okrem iného aj to, že tieto konania majú trestnoprávne dôsledky. Sú zahrnuté do jedného trestného činu s názvom falšovanie, pozmeňovanie a neoprávnená výroba peňazí a cenných papierov, ktorý je upravený v § 270 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej iba „Trestný zákon“ alebo „TZ“).¹ Základom pre uvedenú ochranu peňazí bol Medzinárodný dohovor o potláčaní peňazokazectva z roku 1929, pričom aj náš právny poriadok je s ním súladný. Treba však dodať, že falšovanie peňazí a ich neoprávnená výroba je v podstate taká stará ako peniaze samotné a trestala sa vždy a často veľmi odstrašujúcimi trestami.²

1 Tento trestný čin teda okrem peňazí chráni aj cenné papiere, no na tieto výklad k predmetnému trestnému činu nie je zameraný, hoci sa princípy v ňom uverejnené používajú aj na ich ochranu.

2 Napríklad v Aténach bol za éry Solón prijatý zákon, ktorý trestal takéto konanie trestom smrti, v starovekom Ríme hrozilo slobodnému človekovi hodenie divjej zvery a otrokovi upálenie či šibenica a aj v stredoveku boli falšovatelia upalovaní, varení za živa (Švajčiarsko) alebo im liali žeravý olej do hrdla a pod.

3 Trestný zákon pozná aj uvádzanie falošných, pozmenených alebo neoprávnených peňazí do obehu, ale to už hovoríme o inom trestnom čine.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že pojmy ako falšovanie či pozmeňovanie peňazí alebo aj ich neoprávnená výroba nie sú pojmy špecifické a možno sa s nimi bežne stretnúť (najmä s pojmom falšovanie), no často ich vnímanie verejnosťou nekorešponduje s ich legálnym výkladom v zmysle trestného práva. Uvedený trestný čin rozlišuje niekoľko spôsobov konania. Ide o:

- falšovanie, pozmeňovanie alebo neoprávnenú výrobu peňazí (§ 270 ods. 2 TZ);
- falšovanie, pozmeňovanie alebo neoprávnenú výrobu peňazí v úmysle dať tieto napodobeniny/falzifikáty ako pravé alebo ako peniaze vyššej hodnoty (§ 270 ods. 2 TZ);
- dávanie falošných, pozmenených alebo neoprávnených vyrobených peňazí ako pravých (§ 270 ods. 2 TZ);³
- zadovažovanie falošných, pozmenených alebo neoprávnených vyrobených peňazí (§ 270 ods. 1 TZ);
- prechovávanie falošných, pozmenených alebo neoprávnených vyrobených peňazí (§ 270 ods. 1 TZ).

Ako je zrejmé, tento trestný čin zahŕňa pomerne široký okruh konaní. Aj keď sú všetky sankcionované trestom odňatia slobody, tieto tresty (ich dolná a horná hranica) sa líšia, a to podľa ich zaradenia do jednotlivých skutkových podstát. Trest odňatia slobody za zadovažovanie a prechovávanie falošných, pozmenených alebo neoprávnených vyrobených peňazí je nižší ako trest za falšovanie, pozmeňovanie alebo neoprávnenú výrobu peňazí a ich uvádzanie do obehu. Je teda zrejmé, že nebezpečnejšou činnosťou je práve falšovanie a uvádzanie do obehu ako zadovažovanie alebo prechovávanie. Aj vzhľadom na ochranu spoločnej meny euro vstúpila do tvorby minimálnych trestných sadzieb v Slovenskej republike aj Európska únia, čo nebýva pravidlom v iných oblastiach. Konkrétne hovoríme o smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien

proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV. Táto smernica ustanovuje minimálne pravidlá týkajúce sa vymedzenia trestných činov a sankcií v oblasti falšovania eura a iných mien. V zmysle nej má byť akékoľvek falšovanie alebo pozmeňovanie meny bez ohľadu na použité prostriedky potrestané najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej ôsmich rokov a podvodné uvádzanie falšovanej meny do obehu alebo získanie falšovanej meny s cieľom uviesť ju do obehu s vedomím, že ide o falšovanú menu, má byť potrestané najvyššou sadzbou trestu odňatia slobody v trvaní najmenej piatich rokov. Smernica ustanovuje minimálne pravidlá pre tieto sankcie a členské štáty môžu stanoviť aj vyššie sankcie. Ako je na tom Slovenská republika, stanovuje Trestný zákon.

Podľa nášho Trestného zákona teda hovoríme o jednom trestnom čine a viacerých konaniach, akými dôjde k naplneniu skutkovej podstaty. V prvom rade sa vrátíme k dvom samostatne stojacim skutkovým podstatám, ktoré reprezentujú § 270 ods. 1 TZ a § 270 ods. 2 TZ. Začneme prísnejšou skutkovou podstatou tohto trestného činu, ktorá je upravená v § 270 ods. 2 TZ. V zmysle tohto ustanovenia sa potrestá odňatím slobody na sedem až desať rokov (čo je v súlade s už uvedenou smernicou) ten, kto falšuje, pozmení alebo neoprávnené vyrobí peniaze alebo kto falšuje, pozmení alebo neoprávnené vyrobí peniaze v úmysle dať ich ako pravé alebo ako peniaze vyššej hodnoty, alebo kto falšované, pozmenené alebo neoprávnené vyrobené peniaze dá ako pravé. Táto skutková podstata hovorí o výrobe falošných peňazí, ako aj o ich uvádzaní do obehu (čiastočne).

FALŠOVANIE PEŇAZÍ

Pre túto skutkovú podstatu je nutné definovať niekoľko možných spôsobov jej naplnenia a k tomu aj vybrané pojmy. Prvým z nich je falšovanie, ktorý nie je v Trestnom zákone síce nijako definovaný, ale k jeho definícii dospela judikatúra. V zmysle

rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 7 To 18/74 sa falšovaním rozumie zhotovenie peňazí bez oprávnenia podvodným spôsobom, ktorého cieľom sú falošné peniaze, ktoré majú plniť účel a funkciu peňazí pravých. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. 6 Tz 54/66 sa falšovaním rozumie mimo iného i zostavenie bankoviek, a to i keď zostavovaný peniaz má napríklad cudziu, t. j. pochádzajúcu z inej bankovky, iba jednu časť.

Naproti tomu falšovaním ani pozmeňovaním nebude zlepenie bankoviek z pôvodných častí toho istého platidla, ktoré boli predtým od seba oddelené.⁴ Pri analýze dostupných súdnych rozhodnutí v tejto oblasti môžeme dospieť k záveru, že najčastejším spôsobom výroby falošných peňazí na území SR pri bankovkách je tlač na vlastných tlačiarňach, resp. multifunkčných zariadeniach. V rozhodnutiach sa objavili značky multifunkčných zariadení a tlačiarň – HP, Canon, Epson a Lexmark. Treba povedať, že práve výrobcovia tlačiarň a multifunkčných zariadení pristúpili k pomerne ráznemu kroku a na mnohých novších zariadeniach už vytlačenie bankovky nie je možné, a to pre softvér, ktorý tieto zariadenia používajú. Tento systém znemožňuje čiastočne snímanie, ale najmä reprodukciu chránených bankoviek. Vďaka tomuto systému je teda domáca tlač bankoviek značne znemožnená, ale nie úplne nemožná. Zároveň je nutné zdôrazniť, že tento spôsob falšovania peňazí, ktorý poskytujú zverejnené súdne rozhodnutia, nie je celkom presný, a to najmä z dôvodu, že pred súd sa často dostávajú práve tí menej šikovní páchatelia, ktorí nepoužívajú sofistikované spôsoby falšovania. Vychádzame najmä z toho, že podľa štatistik je objasnenosť menovej kriminality veľmi nízka, a teda aj počet prípadov, v ktorých sa dostane páchatel až pred súd, bude rovnako nízky. V roku 2018 sa objasnenosť tohto druhu kriminality pohybovala iba na úrovni 4 %, v roku 2017 to boli len 3 % a v roku 2016 dokonca iba 2 %.

Pokiaľ išlo o iné spôsoby falšovania, do úvahy prichádza aj kreslenie či maľovanie, ale tieto spôsoby už sú zastarané a nepoužívajú sa, keďže ide o veľmi prácnu a umelecky náročnú činnosť. Z dejín vieme aj o takých prípadoch,⁵ ale takáto činnosť sa neujala.

Pri minciach v zásade prichádzajú do úvahy dva spôsoby – odlievanie a razenie. Čo sa týka odlievania, „ide o najlacnejší, najmenej nápadný a pomerne jednoduchý spôsob. Používajú ho tak laici, ako aj odborníci.“⁶ Razenie je omnoho náročnejšie, pretože je nutné mať k dispozícii raziaci stroj a tiež čo najpresnejšiu raznicu z kvalitného materiálu.

POZMEŇOVANIE PEŇAZÍ

Ďalším spôsobom naplnenia uvedenej skutkovej podstaty trestného činu je pozmeňovanie peňazí, ktoré spočíva v zmene ich nominálnej hodnoty na bankovku či mincu s inou hodnotou.⁷ Pri eurobankovkách by toto pozmeňovanie nemalo veľký význam, lebo každá bankovka má inú veľkosť a farbu. Túto skutočnosť podčiarkuje aj názor L. Surgu, ktorý uvádza, že v bežnom zaobchádzaní

s našou hotovosťou prijímame a vydávame farebné obrázky namiesto bankoviek.⁸ Potom aj skutočnosť, že by sme považovali napríklad „modrú bankovku“ (teda 20-eurovú bankovku) za 50-eurovú bankovku je značne nízka a určite by aj jej prijímateľ spozornel. Tu je nutné dodať, že to má aj tienistú stránku. Keď je ostražitosť pri prijímaní peňazí oslabená, môže dôjsť aj k prijatiu bankovky, ktorá nemusí byť vždy pravá (keďže nekontrolujeme všetky ochranné prvky). Pozmeňovanie môže byť však aktuálne pri mene, ktorej mince či bankovky sú rovnako farebné alebo rovnako veľké, ako je to napríklad pri americkom dolári.⁹ Táto zmena sa deje postupne, najskôr je nutné odstrániť pôvodný text – zväčša chemicky, no nie je vylúčené ani mechanické odstránenie – a až neskôr sa na pôvodné miesto dopíše, dokreslí, dotlačí alebo inak doplní nová menovitá hodnota.

Pokiaľ ide o mince, najmä v minulosti sme sa mohli stretnúť s obrúsením mince, jej zľahčením. No aj keď de facto išlo o zmenu jej hodnoty (znižil sa podiel drahého kovu), nešlo de iure (ak to takto môžeme nazvať) o zmenu jej hodnoty a aj takto upravená mala stále rovnakú hodnotu (na tento účel poznal vtedy náš právny poriadok trestný čin zľahčovania mincí).

NEOPRÁVNENÁ VÝROBA PEŇAZÍ

Neoprávnenou výrobou peňazí rozumieme takú výrobu, ktorú vykonáva subjekt na to neoprávnený, resp. aj subjekt, ktorý by za iných okolností mohol byť na to oprávnený. Takouto výrobou sa „rozumie priemyselná alebo remeselná výroba peňazí.“¹⁰ Môže ísť o tlačiareň, ktorá zvláda techniku výroby tlače bankoviek, hoci predtým konkrétne bankovky netlačila, ale môže ísť aj o tlačiareň, ktorá tlačila bankovky na základe požiadavky centrálnej banky, ale vytlačila bankovky navyše bez oprávnenia. Rovnaký princíp platí aj pri mincovní. Základným predpokladom je skutočnosť, že ide o výrobu bez oprávnenia a vyrobené peniaze nespĺňajú definíciu zákonných reprodukcii peňazí.

Skutočnosť, či páchatel falšoval, pozmeňoval alebo neoprávnené vyrábal peniaze s úmyslom dať ich ako pravé alebo bez tohto úmyslu nebude mať vplyv na posúdenie, či ide alebo nejde o trestný čin, ale môže mať význam pre výšku trestu. Aj keď sa môže zdať, že úmysel dať takéto peniaze ako pravé, a teda aj zistný motív, ktorý ženie páchatela k tejto činnosti, tu bude vždy daný, história nás učí, že to tak byť nemusí. Dejiny poznajú prípad nemeckého hodinára Wagnera, ktorý si po vystaňovaní sa do USA nemohol nájsť prácu a musel živiť ženu a šesť detí. Z motívu biedy a hladu každý deň počas niekoľkých rokov falšoval šesť 10-centových mincí, keďže práve túto sumu potreboval na to, aby jeho rodina dokázala prežiť. „Keď ho konečne objavili, našiel porozumenie aj na súde.“¹¹ Okrem hladu a biedy, môže dohnať páchatela k falšovaniu aj nuda. Taký je prípad anglického sira Paultona, ktorý „falšoval peniaze zo špásu, lebo nemal čo robiť.“ Aj keď súd v konečnom dôsledku nemal pre túto činnosť pochopenie, aspoň ako poľahčujúca bola skutočnosť, že neudá-

- 4 V tomto prípade obvinený rozstrihal 44 platných stokorunových bankoviek tak, že vystrihol vždy jednu štvrtinu v úmysle vymeniť tieto trojštvrťinové časti bankoviek za plnú hodnotu bankovky. Okresný i krajský súd vychádzali pri pôvodnom rozhodovaní z toho, že nejde o falšovanie, pretože obvinený nezhotovoval peniaze ani mechanicky, ani ručne či fotograficky, ani neupravoval peniaze nižšej hodnoty na hodnotu vyššiu.
- 5 Napr. HLINKA, B.: *Atentáty na peniaze*. Bratislava: *Obzor*, 1989, s. 182 a nasl.
- 6 VIKTOROVÁ, J. – BLATNICKÝ, J. – BANGO, D. – PALAREC, J.: *Metodika vyšetrovania trestných činov. II. časť*. Bratislava: *APZ*, 2004, s. 161.
- 7 *Pravdepodobne s vyššou hodnotou, no i pozmenenie na bankovku či mincu s nižšou hodnotou by bolo trestné.*
- 8 SINECKÝ, P.: *Oběživo a jeho padělky z odlišného úhlu pohledu*. In: *Bankovníctví*, 2015 roč. 23, č. 02, s. 35.
- 9 V roku 2013 bola zadržaná jedna pozmenená bankovka – išlo o zmenu 5-dolárové bankovky na 50-dolárovú.
- 10 *Komentár k § 270 ods. 1 Trestného zákona na www.epi.sk.*
- 11 TKÁČ, M.: *Dejiny peňazí*. Bratislava: *Ekonom*, 2007, s. 82.
- 12 *Stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR Tpj 54/81 (R 29/1982).*

- 13 V danom prípade išlo o napodobneniny amerických dolárov, ktoré boli atrapami na filmové účely, a teda divadelnou rekvizitou. Ako napodobneniny boli vyrobené v štátnej tlačiarňi cenín na objednávku Filmového štúdia na podklade súhlasu ministerstva financií. Boli tiež ako napodobneniny označené, od pravých peňazí sa líšili v niektorých detailoch.
- 14 Napr. Rozsudok Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom sp. zn. 2T/55/2017 zo dňa 30. 8. 2018 či rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom sp. zn. 3T/184/2011 zo dňa 14. 1. 2019.
- 15 Rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 2T/108/2007-315 zo dňa 6. 6. 2007.
- 16 Rozsudok Okresného súdu Zvolen sp. zn. 4T/193/2017 zo dňa 20. 6. 2018.
- 17 V zmysle rozhodnutia R 39/1998-I na naplnenie znakov trestného činu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 2 (alena druhá TZ) je potrebné, aby páchatel použil falšované alebo pozmenené peniaze, ktoré získal inak než tým, že mu bolo nimi platené, a je dokonaný až vtedy, keď ich dá ako pravé.

val tieto peniaze do obehu. Z dejín Československa je známy prípad kníhtlačiar, ¹² ktorý sa chcel presvedčiť, či je v jeho silách vyrobiť dostatočne kvalitné bankovky. Čiže aj zvedavosť či odhad svojich schopností môže byť motívom bez toho, aby páchatel chcel uvádzať takéto peniaze obehu.

Pojem „udať ako pravé“ môžeme definovať v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 7 To 22/77 ako akékoľvek páchatelovo odovzdanie falšovaných alebo pozmenených peňazí inej osobe ako pravých, napríklad aj odovzdanie falošnej alebo pozmenenej bankovky cudzej meny ako zástavy pri pôžičke. Nie je pri tom rozhodujúce, akým spôsobom naložia s falošnými alebo pozmenenými peniazmi ich noví držiteľia.

Výsledkom falšovania či neoprávnenej výroby sú falošné peniaze, či inak aj falzifikáty. V zmysle stanoviska Najvyššieho súdu ČSR Tpj 54/81 je za udávanie falšovaných peňazí považované aj darovanie falošnej bankovky ako bankovky pravej. Falošnými peniazmi sa v zmysle judikátu Najvyššieho súdu ČR publikovaného ako R 3/1991 rozumejú akékoľvek napodobneniny, ktoré vzhľadom na svoju kvalitu mohli byť, trebárs iba za určitých okolností, zamenené s pravými peniazmi a dostať sa tak do obehu.

To znamená, že sú spôsobilé na to, aby páchatel ich udaním do obehu porušil záujmy ležiace v ochrane meny (československej alebo cudzej). V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 11 To 5/72 pod pojem falšované peniaze nie je možné zahŕňať napodobneniny peňazí vyrobených za iných okolností, na iné účely a majúcich plniť inú funkciu, než aká je uvedená v predmetnom ustanovení. Opomínanie týchto hľadísk by znemožňovalo správne rozlišovať medzi konaním namiereným proti mene bez ohľadu na objektívnu intenzitu ich spôsobilosti privodiť rušivý zásah do obehu platidiel, otriast' stálosťou meny a dôverou v jej pevnosť. ¹³

KVALITA FALZIFIKÁTOV

Menej kvalitné falzifikáty – stupeň nebezpečnosti 5 – sú výrobkom bežne dostupných zariadení, ako sú multifunkčné kopírovacie zariadenia. ¹⁴ Ide však o bankovky, ktoré by mal príjemca pomerne jednoducho rozpoznať. V takom prípade prichádza pri odsúdení páchatela na rad otázka prepadnutia takéhoto zariadenia. Súdny často idú ešte ďalej a trest prepadnutia veci rozšírili aj napríklad na kancelársky papier so skúšobnými falzifikátmi a CD disk, ¹⁵ ale aj na originál bankovky či na veci nadobudnuté za takéto peniaze. Mnohí páchatelia snažiaci sa o dosiahnutie vyššej kvality používajú sofistikovanejšie riešenia. Ako príklad možno uviesť prípad falošných švajčiarskych frankov, ktorý riešil Okresný súd Zvolen, ¹⁶ keď si páchatel zadovážil a prechovával raznú matricu s vyobrazením „BNS SNB“, plastový štoček (pečiatku) „50“, kovovú konštrukciu – lis so strunovým mechanizmom, orezávacie nože, orezávač, laminátor, rôzne druhy a množstvá farieb, sietotlačové rámy, počítačový program Adobe Illustrator a Corel DRAW, osobný počítač, tlačiareň zn. Canon Pixma, tlačiareň zn. HP Laserjet a ďalšie predmety, nástroje,

pomôcky a materiál, spôsobilé na výrobu falzifikátov bankoviek, a dosiahol tak stupeň kvality 2.

V rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 11 To 70/86 sa uvádza, že nezáleží na kvalite falzifikátu. Je preto trestné i udávanie takých falzifikátov ako peňazí, ktoré sú pre svoju kvalitu menej spôsobilé na udávanie do obehu, najmä falzifikátov menej podarených, ktoré sú (podľa centrálnej banky) spôsobilé na oklamanie len za zvlášť nepriaznivých podmienok pre príjemcu. Treba dodať, že takýto prístup už môže byť dnes aj čiastočne prekonaný, čo dokazuje aj prax. Napríklad rozhodnutie Okresnej prokuratúry Lučenec sp. zn. 3 Pv 743/10/6606 zo dňa 14. 1. 2013, ktorým došlo k zastaveniu trestného stíhania, keďže podľa posudku Národnej banky Slovenska boli predmetné bankovky vyhodnotených stupňom nebezpečnosti 5 – nepodarený falzifikát, teda nižším stupňom nebezpečnosti. Taký istý názor zaujala Okresná prokuratúra Košice I v rozhodnutí sp. zn. 3 Pv 525/10/8802 zo dňa 24. 7. 2012, kde zhodnotiac výsledky vykonaného dokazovania bolo preukázané, že v konaní obvineného neboli naplnené formálno-právne znaky zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 1 TZ, lebo zaistené falzifikáty nie sú z hľadiska trestno-právnej zodpovednosti spôsobilými prostriedkami na spáchanie tohto zločinu, pretože vzhľadom na svoju kvalitu nie sú spôsobilé byť zamenené s pravými bankovkami. Takýto výklad vychádza z judikátu R 3/1991, podľa ktorého ak páchatel inému predstiera, že mu dáva pravé peniaze, pritom ale ide o také napodobneniny, ktoré vôbec nie sú schopné plniť funkciu obeživa alebo platidla, neudáva falošné peniaze, ale iného uvádza do omylu v zmysle ustanovenia o trestnom čine podvodu. Pri každom falzifikáte však treba postupovať individuálne, čo ukazuje aj prax. V mnohých prípadoch došlo k odsúdeniu páchatela, hoci falzifikát vykazoval „iba“ stupeň nebezpečnosti 5. Tak to bolo napríklad v rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. 2T/36/2018 zo dňa 6. 5. 2019, v ktorom bol páchatel uznaný za vinného z trestného činu podľa § 270 ods. 2 TZ, keď našiel v bare pri pulte na zemi bankovku v nominálnej hodnote 50 eur, ktorú zobral, vyšiel von, kde si všimol, že sú na nej napísané čínske znaky, a uvedomil si, že nájdená bankovka je falzifikát (odborným posudkom z Národnej banky Slovenska, pod č. NCC-2017/4581 bolo zistené, že ide o nepodarený falzifikát bankovky v hodnote 50 eur so stupňom nebezpečnosti 5), ktorý sa následne snažil zameniť za pravú bankovku.

Predmetná skutková podstata trestného činu podľa § 270 ods. 2 TZ zahŕňa v sebe okrem falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí aj situácie, keď ich páchatel nezhotovil, ale sa k nim dostal iným spôsobom a následne ich uviedol do obehu, hoci aj prípady, ak ich iba našiel (ako v predchádzajúcom prípade). Ak by mu bolo nimi platené a on sa ich až po zistení, že sú falošné, snažil uviesť do obehu, ide o iný trestný čin (§ 271 ods. 2 TZ). Tento názor je v súlade so súdnou praxou. ¹⁷

ZADOVAŽOVANIE A PRECHOVÁVANIE FALOŠNÝCH PEŇAZÍ

Toľko k trestnému činu podľa § 270 ods. 2 TZ, vrátne sa k trestnému činu podľa § 270 ods. 1 TZ, o ktorom môžeme povedať, že by z časového hľadiska mal nasledovať – aspoň pokiaľ hovoríme o predmetnej trestnej činnosti. Skutková podstata tohto trestného činu môže byť naplnená až po tom, keď sú peniaze sfalšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené. Podľa predmetného ustanovenia Trestného zákona sa potrestá ten, kto sebe alebo inému zadováži falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze alebo kto také peniaze prechováva. Trestná sadzba odňatia slobody sa pohybuje v rozmedzí od troch do ôsmich rokov.

Ako vidieť, objektívna stránka vyžaduje konanie, konkrétne spočíva „v zadovážení“ alebo „prechovávaní.“ V zásade môže ísť o každý spôsob, ktorým sa osoba (páchateľ) dokáže dostať k pozmeneným alebo neoprávnene vyrobeným peniazom. Môže teda ísť aj o inak legálne spôsoby nadobúdania vlastníctva, akými sú kúpa, darovanie, výmena a pod., no môže sa k nim dostať aj spáchaním trestného činu, napríklad lúpežou či krádežou. Bežným spôsobom ich zaobstarania je momentálne kúpa cez internet. V súdnych rozhodnutiach sa bežne uvádza, že páchateľ si zaobstaral falošné bankovky cez internet a boli mu doručené napríklad poštou.

Ide teda o spôsob „získania falošných, pozmenených alebo neoprávnene vyrobených peňazí alebo cenných papierov s vedomím, že sú falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené.“¹⁸ Ak má byť objektívna stránka tohto trestného činu naplnená, nesmie spočívať vo výrobe s úmyslom uviesť takto vyrobené peniaze do obehu ako pravé (§ 270 ods. 2 TZ). Pokiaľ ide o konanie spočívajúce v prechovávaní, tento výraz môžeme (vo vzťahu k veci, ktorou peniaze určite sú) vyložiť ako ukrývanie zakázaných vecí. Prechovávaním je teda držba daných predmetov pre seba alebo pre iného (úschova, preprava, výpožička). V takom prípade Trestný zákon umožňuje potrestať páchatela trestom odňatia slobody v dĺžke troch až ôsmich rokov.

Uvedené konania majú spoločné kvalifikované skutkové podstaty, t. j. prípady, keď je možné uložiť vyšší trest, ak dôjde k naplneniu ďalších znakov. V prvom rade zákonodarca stanovil, že páchatela tohto trestného činu (podľa § 270 ods. 1 aj ods. 2 TZ) možno potrestať odňatím slobody na 10 až 15

rokov, ak ho spácha závažnejším spôsobom konania alebo vo väčšom rozsahu. V danom prípade tak závažnejší spôsob konania, ako aj spáchanie trestného činu vo väčšom rozsahu sú legálne definície, ktoré stanovuje Trestný zákon.¹⁹ Ďalším kvalifikačným znakom je spáchanie tohto trestného činu vo väčšom rozsahu. Vo väčšom rozsahu sa rozumie v zmysle § 125 ods. 1 TZ aspoň v rozsahu 2 660 eur.

Trestný zákon umožňuje uloženie trestu odňatia slobody aj v rozmedzí od dvanásť do dvadsať rokov v prípade, ak páchatel koná ako člen nebezpečného zoskupenia alebo spácha tento trestný čin vo veľkom rozsahu. Za člena nebezpečného zoskupenia považuje Trestný zákon člena zločineckej alebo teroristickej organizácie (§ 141 TZ). Trestný zákon definuje tak zločineckú²⁰, ako aj teroristickú²¹ skupinu. Vo veľkom rozsahu sa v zmysle § 125 ods. 1 TZ rozumie v hodnote aspoň 133 000 eur.

ZÁVEROM

Ako sme už uviedli, verejnosť má dôveru v hoto-
vostný obeh a často sa spolieha pri prijímaní pe-
ňazí iba na farbu bankoviek bez toho, aby kontro-
lovala aj ich ochranné prvky. Obdobne to často
platí aj pri minciach, keď sa spoliehame iba na ich
veľkosť bez toho, aby sme ich podrobne skúmali.
Aj keď falšovanie, pozmeňovanie či neoprávnená
výroba peňazí nepatria do centra záujmu organi-
zovaného zločinu, nájde sa mnoho ziskuchtivých
subjektov, ktoré sa snažia nakloniť misky finanč-
nej rovnováhy vo svoj prospech tak, že si chcú
prilepiť (či zbohatnúť) aj takýmto spôsobom. Pri
uvedených potenciálnych trestoch sa stáva táto
činnosť veľmi riziková, no na druhej strane jej ob-
jasnenosť je nízka, čo hrá v prospech páchatelov.
Napriek tomu je objem falzifikátov v obehu po-
merne je nízky. Aj s novými eurobankovkami série
Európa sa Európska centrálna banka snaží o zvý-
šenie ich bezpečnosti pred falšovateľmi a tým aj
o zvýšenie ochrany peňažnej hotovosti ako takej.
Svoju rolu zohrávajú aj orgány činné v trestnom
konaní a súdy. Napriek tomu je najmä na prijíma-
teľoch hotovosti, aby si ju kontrolovali, čím do-
kážu predísť neprijemnostiam, keďže falošné pe-
niaze sa odoberajú bez náhrady. Článok môžeme
uzavrieť slovami B. Hlinku, ktorý uviedol, že „kdesi
v pozadí ustavične bdejú ľudia, ktorí dozerajú na
čistotu peňažného obehu. Nie sú však sami. Majú
mnoho pomocníkov. Jednotlivých občanov, ktorí
sa nechcú dať okrádať falošnými peniazmi a od-
mietajú ich prijímať, lebo by tým utrpeli škodu.“²²

- 18 ČÉNTEŠ, J. a kol.: Trestný zákon s komentárom. Eurokódex: Žilina, 2006, s. 380.
- 19 Pokiaľ hovoríme o závažnejšom spôsobe konania, tým sa v zmysle § 138 Trestného zákona rozumie so zbraňou, po dlhší čas, surovým alebo trýznivým spôsobom, násilím, hrozbou bezprostredného násillia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy, vlámaním, lstou, využitím tiesne, neskúsenosti, odkázanosti alebo podriadenosti, porušením dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatelovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uložených mu podľa zákona, organizovanou skupinou, alebo na viacerých osobách. S najväčšou pravdepodobnosťou mnohé z uvedených konaní nebude možné na predmetný trestný čin aplikovať a naopak častými bude napríklad spáchanie uvedeného trestného činu organizovanou skupinou.
- 20 Zločineckou skupinou sa rozumie štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia a ktorá koordinovane s cieľom spáchať jeden alebo viacej zločinov, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 alebo niektorý z trestných činov korupcie podľa ôsmej hlavy tretieho dielu osobitnej časti na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody.
- 21 Teroristickou skupinou sa rozumie skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia na účely spáchania niektorého z trestných činov terorizmu, ktorej činnosť sa vyznačuje koordinovanosťou; nemusí mať formálne vymedzené úlohy svojich členov, stáťu členskú základňu ani rozvinutú štruktúru.
- 22 HLINKA, B.: Atentáty na peniaze. Bratislava: Obzor, 1989, s. 405.

Použitá literatúra:

ČÉNTEŠ, J. a kol.: Trestný zákon s komentárom. Žilina: Eurokódex, 2006. 624 s. ISBN 80-88931-47-9.

HLINKA, B.: Atentáty na peniaze. Bratislava: Obzor, 1989, 405 s. ISBN 80-215-0037-9.

SINECKÝ, P.: 2015. Oběživo a jeho padělký z odlišného úhlu pohledu. In: Bankovnictví, roč. 23, č. 02, s. 34-36. ISSN 1212-4273.

TKÁČ, M.: Dejiny peňazí. Bratislava: Ekonom, 2007, 248 s. ISBN 978-80-225-2331-8.

VIKTORYOVÁ, J. – BLATNICKÝ, J. – BANGO, D. – PALAREC, J.: Metodi-

ka vyšetřovania trestných činov. II. časť, Bratislava: APZ, 2004, 205 s. ISBN 8080543135.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.

www.epi.sk

